

PROGRAMA DE CONSERVACIÓN Y MEJORA DE LA RAZA GALLINA IBICENCA

(2012)

**Departamento responsable del subprograma
de genética avícola del IRTA**

PROGRAMA DE CONSERVACIÓ I MILLORA DE LA RAÇA DE GALLINES EIVISSENQUES (RD 2129/2008)

1. DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ DE PARTIDA.

Des del 2006 es van iniciar els estudis de descripció i caracterització de la població per tal de ser reconeguda oficialment com a raça. Després d'un intens estudi de caracterització morfològica, productiva, i genètica, tot analitzant els resultats comparativament amb les altres gallines de les Balears, finalment ha estat catalogada com a raça en Perill d'Extinció, en base als criteris establerts per la Comissió de Races del MARM. Dit registre s'ha publicat recentment amb la modificació de l'annexa I del Reial Decret 2129 /2008, en el BOE de dia 9 de febrer de 2012. La manca d'infraestructura i de dotació econòmica ha fet que no es pogués realitzar l'estudi individualitzat dels caràcters de producció d'ous.

Queda pendent per poder iniciar un Programa de Conservació i Millora el dotar de infraestructura a l'associació, per produir la recria necessària per iniciar les feines de selecció. En principi ens plantejaríem una selecció massal sobre pes viu a les 11 setmanes de vida, deixant oberta la possibilitat de iniciar els treballs de controls individuals que permetin acabar els estudis i obtenir els coneixements de les (co) variàncies i paràmetres genètics (heretabilitats i correlacions genètiques) dels caràcters, per portar a terme un programa de millora d'una manera més eficaç, tot condicionat a si s'aconsegueix la infraestructura d'un Centre de Cria amb una sala d'incubació i a on se ubiquin els animals en estudi de l'Associació de Criadors i d'un Centre de Conservació, a on ubicar els exemplars seleccionats una vegada hagin aportat la descendència necessària al Centre de Cria, perquè després es dediquin a produir pollets i reproductors, per difondre la millora en els galliners d'Eivissa i entre els avicultors interessat.

2. OBJECTIUS I CRITERIS DE CONSERVACIÓ I MILLORA.

Es pretén la conservació de la raça, la seva expansió censal i que l'increment dels seus valors productius resultin un atractiu cara a assegurar la conservació i difusió.

Així mateix aconseguir que la població estigui cada vegada més ajustada al patró racial a fi i efecte de que també sigui un atractiu per aquells criadors que valoren la cria d'una raça com un esbarjo que va associat a la participació en certàmens i poder competir en concursos on es valora la morfologia.

Dels estudis que precedeixen s'ha posat en evidència que la raça Eivissenca és un animal amb una aptitud tant per produir carn, com per posta, de moment es la raça de gallines de les Balears, que millors resultats productius ens ha donat, doncs assoleix un pes apte pel sacrifici cap a les 16 setmanes de vida i té una producció d'ous en número i mida, interessant per un galliner casolà.

Per tan, el primer que s'haurà de fer és determinar els paràmetres genètics dels caràcters, i poder posar en marxa un programa de conservació i millora on s'impedeixi la reproducció d'aquells que després d'haver controlat la població mostrin uns valors genètics minsos o negatius.

Per això caldrà actuar sobre la producció d'ous, i alhora sobre el creixement donat que els pollets presenten un índex de creixement amb un sistema d'explotació en extensiu i ecològic, que els fa molt interessants pel tipus de granges que s'estan formant a Eivissa, amb un increment de la demanda de consum de productes fets a galliners ecològics i en cadenes de produccions curtes. Amb tot això el que es pretén és conservar la raça i a ser possible incrementar l'aptitud productiva mixta de la gallina eivissenca.

Tenint en compte el que hem dit, per aconseguir els objectius que ens proposem, caldrà fer controls de posta i del pes de l'ou; també del pes viu i dels caràcters morfològics de cada animal. La valoració morfològica i de creixement serà individual combinant tots els paràmetres i fent una avaluació basada en tota la genealogia, que es pugui conèixer. Tot plegat ens ha de portar cap a una població amb una producció de cada vegada una mica més alta i uns animals cada vegada més ajustats al estàndard racial. Així mateix poder tenir controlats els increments dels coeficients de consanguinitat.

Es proposa per tant controlar el número d'ous individualitzat fins les 39 setmanes de vida, el pes de l'ou a les 31 setmanes de vida, el pes viu a les 11 setmanes tant dels pollastres, com de les polletes i la puntuació morfològica a les 20 setmanes de vida.

Així doncs els objectius serien:

- 1 - La conservació i expansió censal de la raça de gallines Eivissenca.
- 2 - Controlar y analitzar les (co variàncies i paràmetres genètics (heretabilitats i correlacions genètiques) dels caràcters objecte d'estudi, coneixements indispensables per portar a terme un programa de conservació i millora.
- 3 - Conservar i incrementar, dins del que sigui possible, els nivells productius en posta.
- 4 - Conservar i incrementar la coincidència amb el patró racial.

3. ETAPES QUE ES CONSIDEREN EN EL PROGRAME DE CONSERVACIÓ I MILLORA I LA SEVA CRONOLOGIA.

Inicialment es començarà amb un control individual del pes viu a les 11 setmanes de vida i una puntuació morfològica dels animals que superin uns mínims. Amb tot plegat s'aplicarà un coeficient de selecció del 60% en les femelles i un 20% en els mascles. És pretén actuar sobre 300 animals de cada una de les tres varietats. El grup selecte es reproduirà a l'atzar.

No obstant, de seguida que es pogués convindria actuar sobre controls productius i reproduccions individualitzats. El primer pas seria estudiar les (co) variàncies genètiques i residuals de cada un dels caràcters als que ens hem referit en l'apartat anterior. Convindria que cada animal fos controlat individualment en quan a morfologia i que es pogués conèixer la seva genealogia fent ús de la inseminació artificial. Es tractarà, per tant, d'una conservació "in situ" en la qual els processos de cria i recria es realitzaran al terra, així com la conservació dels animals seleccionats una vegada hagin deixat descendents i mentre aquests no arribin a l'estadi d'assegurar la continuïtat. Per altra banda, els controls de posta s'hauran de realitzar en bateries individuals i una vegada acabats es seleccionaran aplicant un coeficient de selecció del 60% dels grups de les gallines i del 20 % en els galls. Es faran avaluacions genètiques BLUP en base a un model animal multicaràcter.

Havent seleccionat els candidats a deixar descendents en la següent generació es reproduirà la població selecta mitjançant inseminació artificial per tal de poder

disposar de la informació genealògica. La reproducció es realitzarà impedit l'aparellament dels germans i mig germans per tal d'impedir l'increment dels coeficients de consanguinitat. La fase de cria s'iniciarà amb 300 pollets de cada varietat, que una vegada pesats a les 11 setmanes de vida i puntuats morfològicament a les 20 puguin passar a control de posta 120 gallines de cada varietat i quedin 60 galls prèviament seleccionat per pes i morfologia, però esperant una selecció definitiva una vegada coneguda la posta d'ous de les seves germanes i altres parentes.

Cada any es farà un generació de manera que la reproducció i els naixements tindran lloc a la primavera i a partir d'aquí es seguiran els processos de cria, recia i controls que ocuparan l'activitat fins a principis de l'any següent per tal de reiniciar el cicle la següent primavera. Una vegada acabats els treballs de reproducció de les gallines i els galls, els millors se tornaran a distribuir entre els galliners que fan de nucli de selecció i els restants seran subministrats als altres socis, que tenen exemplars inscrits en el Llibre genealògic, finalment aquest distribuiran la millora per tota la resta de galliners de l'illa i aficionats.

4. RELACIÓ D'EXPLOTACIONS COL-LABORADORES, CENTRES DE REPRODUCCIÓ, CENTRES D'EMMAGATZEMEN, BANCS DE GERMOPLASMA, QUE ES REVEI QUE INTERVENGUIN EN EL PROGRAMA DE CONSERVACIÓ I MILLORA.

En el programa de conservació que aquí es proposa participaran las següents institucions:

a.- La Associació d'Avicultors de Gallines Eivissenca com entitat reconeguda oficialment per donar suport a la gestió del programa, que a més aporta les instal·lacions de alguns socis com a Centres de Cria i Centres de Conservació (si en algun moment l'associació disposa d'algun centre públic que vulgui actua com a tal, es plantejarà la possibilitat de separar el Centre de Cria del Centre de Conservació, tal i com es té a Menorca, per considerar-ho més segur o de més garantia per la conservació). De moment en els galliners de les explotacions col·laboradores es el lloc a on se desenvoluparan les activitats dels estudis i els controls del Programa de Conservació i Millora. Sent a l'hora els responsables de fomentar la instauració i de

facilitar el desenvolupament dels programa: recollida i transmissió de informació a la resta de criadors, actualització de la informació de censos i dels registres genealògics dels animals, declaracions d'aparellament, posta i naixements, valoració morfològica dels animals, recollida de mostres i controls establerts en el programa. També serà responsable de la difusió de la millora obtinguda amb l'aplicació del programa i de participar amb la difusió dels coneixement adquirits. També actuaran, com s'ha dit, abans com a centres difusors de la millora a on seran ubicats els reproductors selectes (mentre no es presentin altres opcions), que han aportat la seva descendència a l'estudi i que després passen a fer difusió de la millora en els altres galliners de l'illa.

b.- Les explotacions col·laboradores seran aquelles que compleixin els següents requisits:

- b.1 Formar part de les explotacions que tenen animals inscrits en els registres genealògics.
- b.2 Esta disposat a participar en el Programa de Conservació i Millora, quan se li sol·liciti.
- b.3 Esta disposat a incorporar la millora a la seva explotació i a difondre la millora a altres galliners.

En el punt 8 s'adjunta com annexa el llistat de les finques que es preveu actuïn com a finques col·laboradores, deixant oberta la incorporació d'altres criadors sempre i quan compleixin amb els requisits a dalt assenyalats.

c.- Institut de Biologia Animal de Balears en representació del Govern Balear que actua donant suport, fent el seguiment i portant la coordinació de les diverses entitats que participen en el desenvolupament del programa. A la vegada que actua com a centre que dona suport a la gestió del Llibre Genealògic de la raça.

d.- Actuarà de Director tècnic del programa el Dr. Amadeu Francesch Vidal, genetista que treballa amb la raça Eivissenca des de el 2006 i amb qui s'han fet els estudis previs necessaris, per reconèixer oficialment a la població com a raça, com a tècnic especialitzat i altament qualificat amb al matèria, que també dona suport en els Programes de Conservació i Millora de les altres races de les Balears.

5. DESIGNACIÓ D'UN CENTRE QUALIFICAT DE GENÈTICA QUE AVALI EL PROGRAMA DE CONSERVACIÓ I MILLORA.

Com a centre qualificat de genètica, es designarà el Subprograma de Genètica Avícola de l'IRTA, que aportarà alhora el laboratori de genètica per tal de poder comprovar les declaracions, quan ho consideri necessari la Comissió. Les comprovacions es faran en base al perfil genètic de la raça que va ser definit, per aquest mateix laboratori.

6. PREVISIÓ I MECANISMES DE DIFUSIÓ DE LA MILLORA GENÈTICA I UTILITZACIÓ SOSTENIBLE DE LA RAÇA.

La difusió de la millora es farà a partir dels reproductors selectes que, com s'ha dit, estaran ubicats en les instal·lacions dels Galliners de les Explotacions Col·laboradores. D'aquí els ous fèrtils obtinguts seran destinats a la incubadora de l'Associació d'Avicultors des de on es faran arribar als criadors interessats.

El programa, per tant, té una estructura piramidal. A la cúpula és on es portarà la selecció i controls de genealogia, concretament es farà en els galliners de les finques col·laboradores de l'Associació. Aquestes mateixes explotacions col·laboradores subministraran ous a l'associació per incubar i subministrar reposició de material selecte i facilitar la difusió de la millora a la resta de criadors. El retorn de la base a la cúpula només es farà en cas de necessitat.

Si tenim en compte que uns dels objectius principals es la conservació i expansió censal de la raça, queda clar que s'haurà de potenciar les següents accions:

- 1.- Assessorament tècnic a les explotacions i a les entitats que participen: Remarcant la importància de la correcta recollida de informació i el bon maneig de les instal·lacions i animals.
- 2.- Formació continuada dels tècnics i criadors que treballen amb la raça.

3.- Promoció i difusió de la raça amb publicacions i participacions a certàmens avícoles: fires, mostres, concursos, etc.

4.- Promoure la incorporació de la millora en els galliners organitzant o participant activament a les fires aportant reproductors selectes, recia i ous, per la seva venda, subhasta o cessió, d'animals dels quals se coneix la genealogia i el potencial genètic.

7. DESIGNACIÓ D'UNA COMISSIÓ GESTORA QUE FACILITI LA COORDINACIÓ I EL SEGUIMENT DELS PROGRAMES DE CONSERVACIÓ I MILLORA.

La Comissió gestora del programa estarà formada pels següents membres:

El President de l'Associació de Criadors, que també presidirà la comissió.

El Secretari Executiu de l'Associació de Criadores que també actuarà com a secretari de la comissió.

Un avicultor elegit per l'assemblea general de la associació, càrrec amb vigència de 4 anys.

Un jutge elegit per l'assemblea general de la associació, càrrec amb vigència de 4 anys.

L' Inspector Tècnic de la raça anomenat pel Servei de Ramaderia, que actuarà en representació de l'administració competent en la matèria.

Un representant d' IBAB S. A. o altra entitat pública encarregada de donar suport tècnic en el Programa de Conservació i Millora de la raça.

El Director Tècnic del Programa de Conservació i Millora de la raça.

8. ANNEXES.

ANNEXA I

Relació d'Explotacions col·laboradores Gallina Eivissenca

NOM	DNI	FINCA	REGA
Maria Marí Torres	41440995D	CAN VICENT REGANAS	048IB0003116
Joan Prats Borrás	41433259R	CAN FRARE	048IB0003088
Dorian Marbán	41460782G	CAN PAYES STA EULALIA	054IB0001011
Antonio Torres Clapés	41446593H	CAN BEYA	054IB0000991
Maria Marí Colomar	41433043S	CAN MUSSON	054IB0000028
Maria Marí Guasch	41423431V	CAS COTXU	050IB0000490
Alejandro Torres Tur	41442147B	TALAMANCA - JESÚS	054IB0000722
José Prats Bonet	41415637C	CAN PLANAS STA GERTRUDIS	054IB0000021
Angela Debelius Kinsey	50704212E	CAN FORMIGA	054IB0000226
Antonio Pardo Villangomez	52991740F	CA NA RAFALA	046IB0003251
Joan Riera Torres	41440952N	CAN TRULL	050IB0000067
Vicent Marí Serra	46952380L	CAN PALERMET	048IB0003103
Antoni Serra Planells	41435728 D	CAN MIQUELET	054IB0000595
José Ramón Marí	41436594R		050IB0000062